

Partikongressens form

*Historiemetodologiska skalövningar
i ljuddata från arbetarrörelsens kongresser,
1968–1978*

JOHAN MALMSTEDT*

Abstract

Solemn voices echo through the speakers, the clatter of glass and bursts of laughter give way to loud applause. These are some of the sounds captured on the gramophone recording of the Social Democrats' annual congress in 1969. The Party Congress was an important arena for political thinking in 20th century Sweden, yet we know relatively little about how it functioned. This article analyses the form of the party congress by studying sound recordings from the Social Democratic Party, The Swedish Association of Christian Social Democrats, Social Democratic Women in Sweden, and the Communist party, between 1968 and 1978. What was going on at these meetings and how can audio data supplement the understanding provided by the texts of the minutes?

The party congress was a nexus for party political discourse. Decisive decisions were made, ideas were exchanged, and lines of conflict were drawn. Precisely for this reason, historical research has repeatedly consulted the congress minutes to study the circulation and development of political ideas. However, the minutes provide a limited understanding of the form of the meeting itself. The preserved audio recordings can instead contribute to our understanding of the arrangement of the meetings; who was allowed to speak for long and who was interrupted. Automated signal processing offers the possibility of exploring this rich material on a large scale. It also enables granular inspection and curated close listening. In this way, the digital analysis methods of today enable research to move along the scale of the data set. By bringing together machine processing and human listening, it is possible to gain new insights into the Party Congress and better understand one of the central environments in which Swedish social democracy took shape.

Keywords: signal processing, history of the Social Democratic Party, digital methods, political history, sound studies

* Johan Malmstedt, doktorand i medie- och kommunikationsvetenskap, institutionen för kultur- och medievvetenskaper, Umeå universitet, johan.malmstedt@umu.se

Inledning

Högtidliga stämmor ekar i högtalarsystemet. Genom sorlet bryter en trevande kör fram och snart dånar Internationalen inne på Folkets hus i Stockholm. Så låter 1969 års socialdemokratiska partikongress, där Olof Palme precis har axlat rollen som partiordförande. Det gemensamma sjungandet antyder att kongressen är över, och under de gångna timmarna har Socialdemokraternas närliggande framtid bestämts. Politiska åsikter har debatterats, förslag har klubbats igenom och en ny bana för partiet har stakats ut. Partikongressen har varit, och är än idag, en central arena och mötesplats i den svenska arbetarrörelsens historia. Kongresserna har inte bara utgjort partiernas bestämmande instanser, de har också varit ett forum för dialog och idéutbyte inom socialdemokratien och vänsterrörelsen.¹ Protokollen som efterlämnas har ofta och återkommande konsulterats i syfte att bättre förstå de bakomliggande utvecklingslinjer och konflikter som ligger till grund för partiernas utveckling.² De behandlas som en nyckel till det interna, partipolitiska tänkandet.

Idé- och lärdomshistorieämnet har sedan dess framväxt i den svenska forskningskontexten haft en alltjämt stark förankring i ”kontextualiserandet”.³ I sitt, för ämnet, formativa arbete beskriver Johan Nordström vikten av att sätta idéer i ”sitt sammanhang”.⁴ Även i senare ämnessammanfattningar av Svante Nordin, Johan Björck och Nils Andersson råder samstämmighet om detta.⁵ Under våren 2022 publicerades den idéhistoriskt orienterade antologi *Konsten att kontextualisera*.⁶ Att förstå idéernas historia är att förstå sammanhangen. Denna föreställning har under senare år fått ny aktualitet genom framväxten av olika kunskapshistoriska ansatser. I en svensk kontext har historiker såsom Johan Östling, pekat på vikten av att belysa kunskapens cirkulation och möjliggörande utanför de akademiska rummen.⁷ Nordströms ambition ekar i bakgrunden när Östling understryker hur kunskap alltid sprids under bestämda cirkulationsformer, med partikulära fördelningsmönster. Idéernas historia utspelar sig på specifika platser, i specifika mötesrum, med specifika regler för hur och vad som kommuniceras. Partikongressen kan betraktas precis i termer av en sådan cirkulationsplats och bör således undersökas som ett historiskt föränderligt fenomen. Hur mötena skulle gå till var både ämne för explicit diskussion, och samtidigt präglad av outtalade omständigheter. Varje kongressmöte inleddes med ett överläggande kring den så kallade ”arbetsformen”.⁸ Dagordning sattes och enkla mötesregler bestämdes. Men arbetsformens tydlighet, och hur den sedan omsattes har varierat över tid, och det är detta som är utgångspunkten för följande artikel. Hur gick det till när dessa träffar ägde rum? Vem fick prata, hur länge och vad försiggick bortom samtalen? Artikeln demonstrerar hur dessa frågor kan besvaras

och utforskas på nya sätt genom digital ljudanalys. Analysen behandlar bevarade ljudinspelningar från partikongresser mellan 1968–1978. Genom att studera stora mängder ljudande material över ett längre tidsspänn ämnar jag belägga några av arbetarrörelsens framträdande mötestendenser, samt visa på deras historicitet. Epoken erbjuder inte bara de första stora ansamlingarna inspelad data, den är också kantad av politisk förändring som inbjuder till diakron analys. Denna artikel syftar dock inte enbart till att bidra till den svenska arbetarrörelsens historia, ambitionen är också att ge ett bidrag till en digital, historiemetodologisk diskussion. För att förstå kommunikationens historiska former behöver forskningen rikta sin uppmärksamhet bortom textkällornas bekanta tystnad. Kongressprotokollen erbjuder mycket värdefull information både angående vad som sades under mötena och om protokollet självt som medium, men de avslöjar litet om hur själva kongresserna gick till. Ljudande källor utgör därför ett väsentligt komplement. Ljuddata är idag fortfarande en underutnyttjad materialkategori inom historieforskningen, inte minst i en svensk kontext. Men för att ta oss an ljuddata måste vi först förstå något kring detta bevaringsmodus unika egenskaper.

Ljuddata

Historieforskningens bruk av ljuddata är inte bara ett metodologiskt spørsmål, det är också ett teoretiskt problem med växande aktualitet. Den tyske litteraturhistorikern Friedrich Kittler väckte en hel del upprördhet genom att 1999 postulera att humanioras älskade diskursanalytiska redskapslåda är obruklig i ljudarkivet.⁹ Forskningsvärldens besatthet av symboler och textlig mening är ett symptom på en specifik mediehistorisk epok, vilken i sin tur luckras upp av det inspelade ljudet.¹⁰ Humanisten måste istället ge upp klassisk tolkning och börja lära sig räkna. Det är inte första gången i historien som humanisten utmanas för sin bristande matematiska kunskap, men problemet blir allt mer pockande för varje digitaliserad ljudfil. Oavsett om humanister och historiker är intresserade av att räkna eller inte går det inte att bortse från att de digitala medierna redan räknar åt oss. Det finns ingen forskning i det digitala ljudarkivet som inte redan äger rum i pulskodmoduleringens kvantifierade värld.¹¹ ”We are all digital humanists now”, som det lite plumpt hette redan 2011.¹² Fördelen med de audiovisuella källorna i de digitala formatens tidevarv är att humanisten erbjuds hjälp på traven med räknandet. För att exempelvis spela upp ljudet av en sedan länge avliden politiker räknar maskinen ut pulskodens serie och representerar den i önskad form. Interaktioner med det ljudande förflutna är alltid på ett eller annat sätt medierat genom automatiserat räknande. Konsekvenserna av detta har såväl teoretisk som metodologisk innebörd.

Följande analys kommer enbart demonstrera ett mindre axplock från de många möjliga sätt att studera digitalt medierat ljud. Realtidsuppspelning och mänskligt tolkande kommer att ingå, men utöver denna bekanta praktik sätts också en variation av automatiserade annoteringsmetoder i bruk. Ljudannotering är en central komponent i de framväxande datordrivna analysteknikerna, men dess historia sträcker sig långt bortom datorns tidevarv. Som Tanya Clement och Liz Fischer pekat ut praktiserades en form av ljudannotering redan under medeltiden.¹³ I Benediktinmunkarnas psalmböcker kunde annoteringar och kommentarer ta upp mer plats än det faktiska partituret. Munkarna förväntades att redan vara bekanta med psalmerna och sidans utrymme kunde därför användas för information om styckets innebörd.¹⁴ Med framväxten av olika analoga ljudupptagningstekniker på 1800-talet aktualiserades annoteringen i annat syfte. Genom att tillföra tidsmarkörer och skriftlig information kring talare kunde forskarna i de tidiga tyska dialektarkiven navigera ibland sina växande samlingar.¹⁵ Annoteringen utgjorde en sorts meta-data *avant-la-lettre*.

Behovet av att klassificera, kommentera och indela ljuddata har otvivelaktigt ökat i takt med den digitala teknikens landvinningar. Som tidigare forskning påpekat riskerar digitaliserat ljud vara än mer fattigt på proveniensinformation, och de moderna medierna skapar samtidigt ett exponentiellt tillströmmande av inspelat ljud. För att ta sig an dessa växande ”mörka” ljudarkiv erbjuder den digitala tekniken andra möjligheter. Automatiserad annotering innebär att den ljuddata som finns i den råa inspelningen kan klassificeras, kommenteras och delas upp genom datordriven analys. Det vore dock missvisande att beskriva denna process som mer automatisk än själva ljuduppspelningen.¹⁶ Skillnaden som uppstår ligger i vilken form av kunskap forskaren kan utvinna ur dokumentet.

Att låta maskinlärning komplettera information till ljudinspelningar är ett tillvägagångssätt som returnerar frågor kring såväl data, som själva datorn. Ljudbearbetning utgör inte något enkelt facit, mot vilket forskaren kan kontrollera sina hypoteser. Dagens tekniker för ljudklassifikation är fortfarande relativt trubbiga i jämförelse med det framsteg som gjorts inom textbearbetningens fält. Det krävs därför en förståelse och lyhördhet för det inspelade ljudets elektroakustiska grundelement, och hur de genererar respons såväl hos maskin som människa. På grund av de inneboende subjektiva komponenterna i den mänskliga hörseln kan stämningen eller tempot hos akustisk kommunikation registreras olika från människa till människa, och mellan människa och maskin. Det rör sig inte om två absoluta motsatser, utan mänsklig och maskinbaserad interaktion med ljud befinner sig i ett pågående växelspel. Till exempel kan signalbearbetning bidra med information om signalinnehållet som får oss att revidera

och höra ljudet annorlunda. Chris Mustazza har utforskat dessa frågor i sitt arbete med maskin-assisterad närlyssning. I sin avhandling har han visat på hur uppfattningen av poesins rytmer och mening förändras och utvidgas av kompletterande visuell information. Datorn erbjuder inte här en mer sann uppskattning av inspelningens innehåll, utan adderar bara nya medieringsvariationer. Mustazzas ”närlyssning” kan sin tur förstås som ett svar på vad forskare likt Iben Havelle och Tanya Clement på respektive håll har utvecklat under de senaste åren; fjärrlyssning eller ”distant listening”. Metoden är naturligtvis kopplat till Franco Morettis begrepp ”distant listening”, och dennes experiment med automatiserad analys av oöverskådliga mängder textdata.¹⁷ Det genomgående antagandet för dessa studier är föreställningen att ny kunskap om ett material uppstår när det betraktas på ett mer omfattande skalsteg än vad den mänskliga perceptionen förmår. I de forskningsanslag som applicerat denna metod på ljud har flera intressanta resultat framkommit. Clement har bland annat fokuserat på möjligheten till annotering, och genom signalanalys kunnat skapa ny metadata i större ljudsamlingar som annars varit svåröverskådliga.

Dessa exempel visar på några av möjligheterna hos maskinbearbetning av ljud, men i min forskning vänder jag mig mot den grundläggande uppdelning mellan när- och fjärranalys som dessa forskningsbidrag implementerar. En sådan särskiljning riskerar att ge en reducerad bild av den faktiska forskningsprocessen, samt kan verka avskräckande och polemiskt inom humanistisk forskningsdebatt. I det praktiska arbetet med ljuddata vore det högst opraktiskt att försöka anlägga ett renodlat distansperspektiv. Även om ljudet bearbetas automatisk krävs fortfarande närhet till materialet för att förstå dess egenheter. Närlyssning av ljuddata krävs för att avgöra vilka parametrar som spelar roll i maskinbearbetningen. Efter bearbetning kan ytterligare förståelse nås genom att återvända till närmre studieperspektiv. När Moretti deklarerar distansen som ”förutsättningen” för en ny form av empiri, förbises de många olika skalnivåer hos digital mediering som möjliggör upplevelsen av en absolut distans.¹⁸ Det rör sig här snarare om ett ständigt förskjutande av relationen av studieobjekten än om två absoluta perspektiv. Genom olika medieringsformer och instrument rör sig forskningen längs olika skalor. Digital ljuddata komplicerar således inte bara förhållandet mellan tolkning och räkning inom historieforskningen. Materialet förutsätter också en omformulering av förståelse av närhet och distans i termer av nivåsteg. Att studera digitalt ljud blir därför en fråga om skala. Att digitala medier innebär en skalförskjutning för humanister är inte begränsat till inspelat ljud, utan gäller även, som bland annat N. Katherine Hayles har pekat ut, litteraturvetenskapens texter.¹⁹ I detta klingande sammanhang är det kanske möjligt att undvika den omdiskuterade frågan om vetenskaplig skala.²⁰ Mitt förslag

är att istället låna en analogi direkt från ljudriket: den musikteoretiska förståelsen av skala.

Den musikaliska skalan bryter med förställningen om ett fast perspektiv och introducerar istället övergången mellan olika storleksordningar som en konstform. De linjer som tecknas mellan mikro och makro är inte absoluta, utan uttryck för stilistik och färdighet. Forskaren är själv ansvarig för hur skalstegen skall vävas samman. Det dynamiska förhållandet till materialet som krävs av ljudanalys lånar sig därför väl till analogin hämtad från den musikaliska skalan. Följande analys gestaltar detta genom en dynamisk rörelse mellan granularitetsnivåer. Inspelat ljud kommer behandlas både på mer omfattande vis där mänsklig semiotik ersätts av storskalig signalanalys, samt på mer detaljnära nivåer där det mänskliga örat kan kombineras med automatiserad bearbetning. Som analysen försöker göra tydligt är dessa olika skalsteg nödvändiga komplement. Den ökande distansens till material underlättar förståelsen av strukturella nivåer, men utesluter det detaljarbete som kulturell semiotisk lyssning tillåter. Det inspelade ljudets karaktär innebär också en uppdelning mellan tids- och frekvensdomän, vilket i sin tur innebär ett flerfaldigande av skalbara dimensioner. Detta resulterar i två olika skalbara aspekter, ett tidsligt, rytmiskt innehåll och ett frekvensbaserat register, som i ljudanalysen kan urskiljas och vävas samman. Istället för att förstå detta som en rörelse mellan mikro- och makronivå demonstrerar artikeln ett mer öppet och reflekterande förhållande till de många olika skalnivåer som görs gällande i analysen. Hur detta bäst görs blir en fråga om forskningsmaterialets egenskaper och forskarens preferenser. I den följande analysen avlyssnas materialet genom olika metoder, i olika detaljnivå, i syfte att demonstrera fördelarna med ett flexibelt förhållande till ljuddata som studieobjekt.

Partikongressen som forskningsmaterial

Men vad är partikongressen för typ av studieobjekt? Begreppets latinska stamord kan i enkelhet likställas med att ”gå samman”, och i svenskan är det synonymt med ”sammanträde”. I medeltidsengelskan fick ordet ”congress” en snävare betydelse med fokus på möte under krigsförhållanden. Begreppet ökar i förekomst inom svenskt språkbruk under 1800-talet och tycks då ha en liknande bredd som hos det latinska ursprunget. Först mot sekelskiftet 1900 utvecklas kongressen till att i större utsträckning bära politiska förtecken. I en svensk kontext är det framförallt partier förknippade med arbetarrörelsen och vänsterpolitik som använder termen. Den får i dessa sammanhang en innebörd som påminner om tyskans Parteitag, ett möte som inträffar vartannat år, och som utgör det högsta bestäm-

mande organet i ett parti. Tidigare svensk forskning har ofta utgått från kongresserna som de viktigaste instanserna i Socialdemokraternas historiska utveckling, men lite är sagt om vad dessa mötesformer innebar. Inom den engelskspråkiga forskningen har ”The Party Conference” ägnats visst intresse. Författare likt Jo Anguori och Lorenza Mondada har tittat på det politiska mötet som genre, med fokus på behovet av samförstånd kring mötesstadgarna.²¹ Uppmärksamhet har också riktats till kongressen historiska roll i bredare bemärkelse. Jakob Kihlberg i Sverige, och Nora Bryde i tysk kontext, har båda undersökt kongresser och konferenser som medier för kunskap. Samtliga forskare delar en generell slutsats; även om det måste finnas förståelse för hur mötet och kongressen fungerar, divergerar de faktiska praktikerna i stort och smått. Utifrån detta perspektiv finns det inget förutbestämt regelverk för hur en partikongress skall äga rum. Dess form är föränderlig och formas av faktorer i sin samtid. Av detta skäl har jag valt att inte bara nyttja ett specifikt nedfall i historien. Istället syftar urvalet till att belysa såväl synkrona som diakrona variationer. Partikongressen är dynamisk, dess formmässiga föränderlighet kan studeras mellan olika närliggande partier, likväl som över korta historiska tidsspann.

Urvalet är dock inte bara ett resultat av forskningsfrågan, utan har också i viss mån formats av tillgänglighet. Möjligheten att överhuvudtaget studera det ljudande innehållet i partikongressen under denna period vilar på att mötena i första hand spelats in, och att dessa inspelningar sedermera har bevarats och digitaliserats. Det senare arbetet genomfördes av Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek (ARAB), i samarbete med Kungliga Biblioteket. Deras gedigna och värdefulla insatser kulminerade i ”en rik och intressant samling ljudinspelningar” från ”kongresser, möten och debatter från olika fackförbund och politiska partier”.²² Arkivet är en unik källa till den svenska arbetarrörelsens historia, värd vidare uppmärksamhet. Materialet i följande analys korresponderar med omfattningen av digitaliserade partikongresser mellan 1968 och 1978 tillgängliga i ARAB och KB:s databaser. I denna samling förekommer huvudsakligen partikongresser från fyra politiska grupperingar. Tre av dessa faller inom ramarna för det för tiden styrande partiet i Sverige, Socialdemokraterna. Dessa utgörs av den centrala kongressen för Socialdemokratiska arbetarpartiet, Socialdemokratiska kvinnoförbundet och Socialdemokratisk kristna förbundet, även kallat Broderskapsrörelse. Tillkommer gör också kongresser hållna av Vänsterpartiet kommunisterna, då enbart kallade Kommunisterna. Totalt utgör materialet ungefär 250 timmar inspelat ljud.

Socialdemokratiska arbetarpartiets rytmiska innehåll

1969 års kongress pågick från 28 september till 4 oktober. Det skulle bli historiskt betydelsefulla dagar för Socialdemokratiska arbetarpartiet. Den extrainsatta kongressen skedde i samband med att Socialdemokraterna uppnått egen majoritet i riksdagen. Efter att Tage Erlander annonserat sin avgång valdes Olof Palme som ny partiordförande. Bilderna ovan stämmer överens med vittnesmålen; stämningen var upprymd. I en kort filminspelning kan vi bevittna hur Palme, som blir den yngsta partiordföranden i svensk historia, tar några kvicka kliv upp på podiet och inleder sitt tal.²³ Bortom dessa 30 minuter av videoupptagning finns i princip bara protokoll och ljudinspelningar lämnade till eftervärlden. Genom att annotera ljuddata efter röster är det möjligt att få en första föreställning kring vad som pågick under de många resterande timmarna och dagarna. Figur 2 presenterar det sammanlagda antalet tal under kongressen 1969, sorterat efter tallängd. Resultatet är baserat på det erkända annoteringsverktyget pyannotate-audio.²⁴

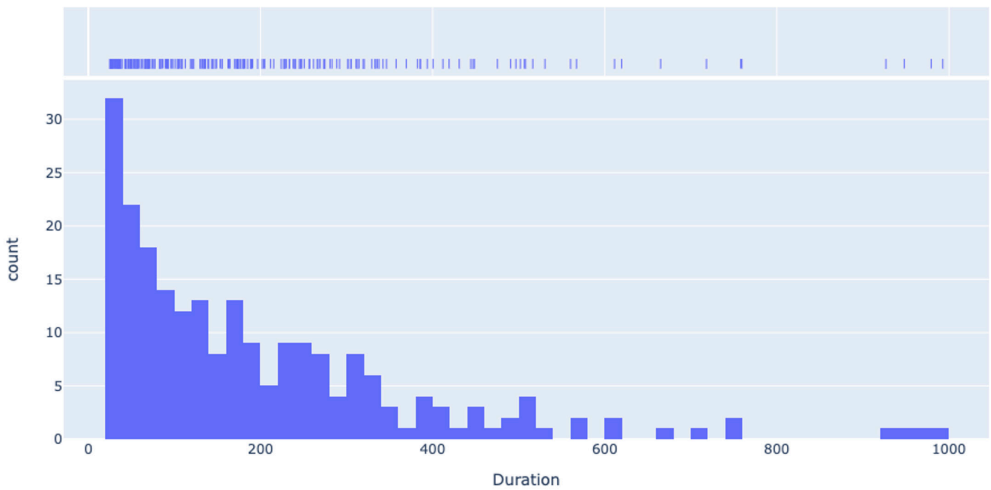
Denna analysmetod är inte bara ett redskap för att märka upp talen i innehållet, resultaten säger också något om själva mötesformen. Genom att studera grafen framkommer en hög variation i tallängd. Det finns några tendenser som kan uttydas. Palmes inledningstal på 311 sekunder är varken anmärkningsvärt långt eller kort, betraktat i sitt sammanhang. Snarare visar analysen att han infinner sig runt medelvärdet. Den stora samlingen talsegment som klockar in under 100 sekunder är med största sannolikhet kortare kommentarer samt organisatoriska uttalanden av kongressordföranden. Det kan röra sig om sammanfattningar av klubbade beslut och förtydliganden kring talordning. Utav de längre talinsatserna finns en noterbar kulmen runt 250 sekunder, en mellan 300 och 350 sekunder, samt en mindre samling mellan 400 och 500 sekunders längd. En möjlig förklaring till dessa tendenser står att finna i kongressens huvudsakliga komponenter – yttranden och repliker. Yttranden tenderar idag att tilldelas ungefär dubbelt så lång tid som repliker. I protokollet från 2015 års kongress kan det exempelvis heta att ” [t]aletiden är begränsad till högst två minuter, när inte kortare tid har beslutats [. . .] Taletiden för repliken är högst en minut”.²⁵ Förutsatt att de flesta yttranden möter minst en replik skulle replikformatet kunna förklara de något högre förekomstvärdena mellan två till tre minuter. De längre inslagen fram till fem minuters längd skulle således kunna förstås som yttranden.

Hursomhelst är det uppenbart att dessa tolkningar förblir heuristiska. Skälet till denna tolkningssvårighet säger å andra sidan något intressant om kongressens form. Problemet tycks ligga i avsaknaden av tydliga ten-

Fig. 1: Olof Palme beträder scenen under sin första kongress som partiordförande till stående ovationer. Bilder hämtade från filmdokumentation av Sveriges socialdemokratiska arbetarepartis 24:e kongress, 1969. Materialet finns bevarat på Kungliga biblioteket.

Fig. 2: Grafen visar samtliga tal, fördelade efter tallängd. X-axeln anger längden på en aktörs talinsats och y-axeln anger mängden observationer för respektive längd. Tallängder har märkts upp automatiskt med pyannotate-audio.

denser. Det framstår som att talarna har ett anmärkningsvärt löst förhållande till de tidsmässiga ramarna. I protokollen från 2000-talen inleds mötena med tydliga anvisningar kring ”kongressens arbetsformer”, under vilka tidsbegränsningarna förklaras i detalj. Denna tydliga formaspekt återfinns inte i protokollet från 1969, i vilket taltiden högst är tio minuter.²⁶ Istället tycks dessa aspekter, om de överhuvudtaget reglerats, bestämts efterhand. Ett exempel på detta motsatta tillvägagångssättet finner vi under kongressens sista moment då en herr Henrikson ställer, vad han

kallar för en ”procedurfråga” – ”[...]Vi har nu två timmar kvar på kongressen. På centralstationen står det fullt av resväskor [...] Det är hög tid att vi bestämmer hur vi skall arbeta”.²⁷ Som följd av detta lägger Henrikson fram att samtliga kommande bidrag skall begränsa sig till 2 minuter. Utspelet kan tolkas som talande för skillnaden mellan de två tillvägagångssätten. I kontrast till 2000-talets tydligt föreskrivna tidsramar, utspelar sig kongressen 1969 i en tidsmässig improvisationsrymd. Annoteringsresultaten från datasetet ger en bättre förståelse för hur detta uttrycker sig och gör oss uppmärksamma på de flytande ramarna. För att förstärka observationsmängden och undersöka utveckling över tid demonstrerar Figur 3 samtliga inspelningar från SAP kongresser mellan 1968 och 1972.

Även på detta mer omfattande skalsteg kvarstår tendensen. Noterbart är en ökning av observationer runt 250 och 400 sekunder, omgiven av en fallande distribution av tallängder. Detta antyder en intressant formaspekt. Det verkar vara en stor frihet kring längden på presentationen. Tiden, som faktor, tycks också varit något man explicit diskuterat och varit medveten om. Inte desto mindre tycks tidsbegränsningar kvarstå som en efterkonstruktion. I kontrast till tidigare forskning på arbetarrörelsen, vilken ofta betonar dess ordningsamma former, är detta värt att notera. Även om kongressen inte utmärks av något tidsmässigt kaos tycks resultaten ändå nyansera föreställningar kring den planerade och skötssamma karaktären, som studerats i arbetarrörelsens tidigare historia.²⁸

Socialdemokratiskt arbetarpartiets ljudande innehåll

Talarrytmen är dock inte den enda aspekten av kongressen som går att utforska med dessa metoder. För att komplettera förståelsen för dessa möten är möjligt att tillämpa en annan annoteringsteknik. Istället för att annotera specifika talare syftar algoritmerna, framtagna under projektnamnet INA, till att bestämma innehållstyper i ljuddata. Bakom koden står forskningsprojektet MeMAD (Methods for Managing Audiovisual Data), finansierat av Europakommissionens forskningsutskott.²⁹ Det primära syftet med koden är att bestämma fördelningen mellan manliga och kvinnliga talare i stora mängder text, men INA har också möjligheten att identifiera enligt kategorierna ”music” och ”noise”. Tekniken bygger på en viss typ av maskininlärning, där klassifikationsalgoritmer tränats att känna igen och gruppera ljuddata efter dessa fyra kategorier. Metoden är naturligtvis inte felfri och det handlar inte om att slutgiltigt könsbestämma människor baserat på deras röster. Istället ger resultaten en fingervisning om köndistribuering i stora datamängder, baserat på grundläggande fonetiska skillnader i den manliga och kvinnliga talproduktionen.

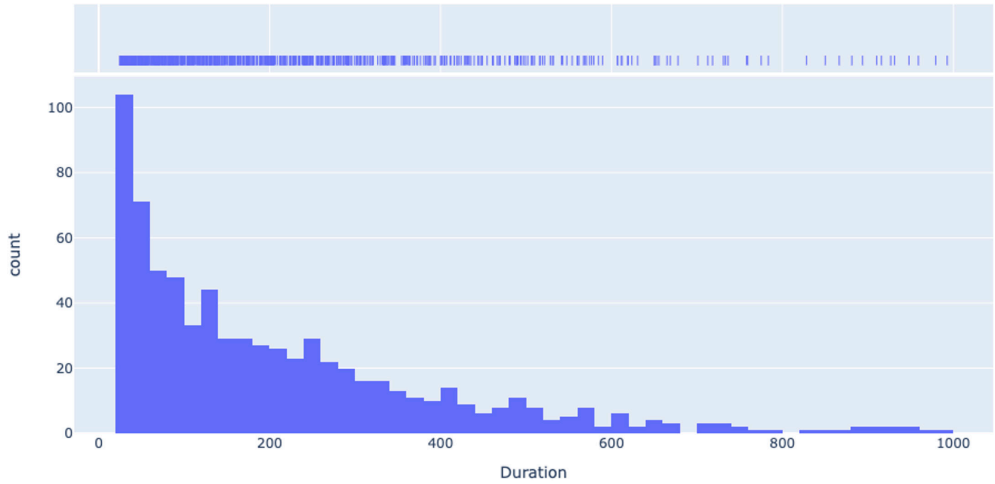

Fig. 3: Antal observationer för respektive tidslängd, likt figur 2. Denna graf innehåller samtliga observationer från SAP:s kongresser mellan 1968 och 1972. Tallängder har märkts upp automatiskt med pyannote-audio.

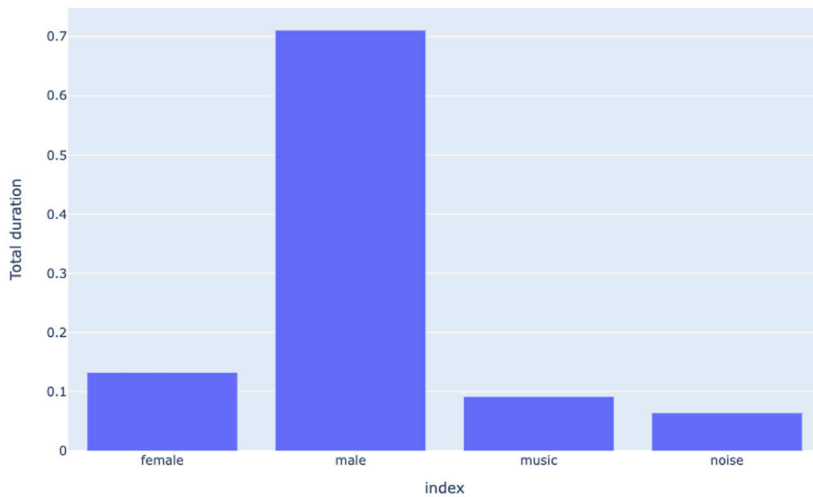

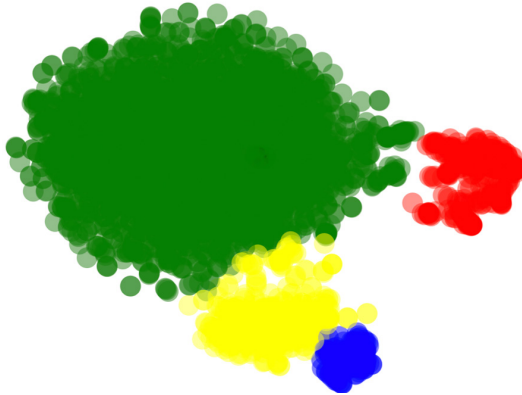
Fig. 4: Grafen anger den respektive summan av olika ljudande element i 1969 års kongress. Y-axeln anger den sammanlagda längden observerad tid, och vardera stapeln är markerad efter ljudkategori. Resultaten har framtagits med ljuduppmärkningsverktyget INA.

Resultaten lånar sig till några intressanta observationer. Det mest iögonfallande resultatet hos innehållsanalysen ovan är underrepresentationen av kvinnoröster i materialet. Kvinnliga röster utgör enbart 13 procent av det totala innehållet. Resultatet är föga överraskande i avseende till tidigare forskning, men indikerar samtidigt legitimiteten i INAs resultat. Historieforskningen har visat på att representationen kvinnor på SAPs officiella arenor var mycket låg under 1960-talet.³⁰ Lenita Freidenvall sammanfattar det exempelvis koncist i sin avhandling:

Under perioden 1921–1970 utgjorde kvinnor ett undantag i den etablerade politiken. Inte sällan valdes en kvinna in, den s.k. obligatoriska kvinnan, för att representera ”Kvinnan” och för att tillgodose de politiska kvinnoförbundens krav på representation. Kvinnor betraktades inte som politiska subjekt och i den mån de kunde ges politisk representation villkorades den av det privata livets organisering.³¹

En mer överraskande upptäckt är istället den nästan lika höga procentandelen musik. Musikaliskt innehåll är sannolikt inte den första associationen till partikongresser, men resultaten pekar på en återkommande förekomst. Detta är en aspekt av den politiska kongressen som förefaller svårare att representera i protokollform. När dessa textliga sammanställningar blir den primära historiska källan riskerar dessa aspekter av kongressen förbises. Inte desto mindre har musiken haft en stående relation till kongressen som mötesform. Tidigare forskning har exempelvis pekat på musikens roll som vägledare och smörjmedel mellan de politiska interaktionerna redan under Wienkongressen.³² I svensk forskning har musikens roll för arbetarrörelsen uppmärksammats i flera bidrag.³³ Musiken och körsången har betonats för sin politiska och propaganda-orienterade användning. Det är ur detta perspektiv föga förvånande att vi kan hitta inslag av musik även under själva kongressmötena.

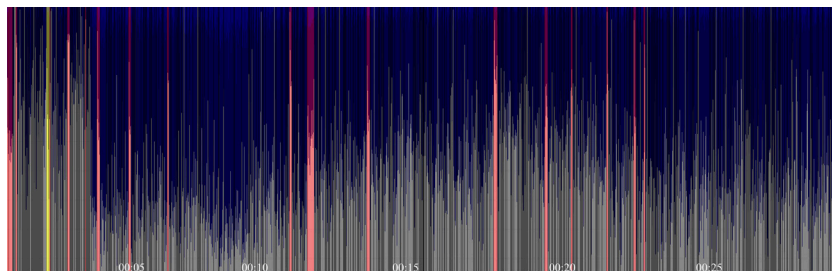
En annan intressant aspekt av uppdelning är de höga nivåer av så kallat ”noise”, eller brus, som algoritmen upptäcker. Detta är data som inte faller inom ramarna för tal, och samtidigt inte innehåller någon form tonalitet som antyder musikaliskt innehåll. Denna slaskkategori visar på gränserna hos INAs tillvägagångssätt. För att bättre förstå vad sammansättningen innehåller krävs andra metoder. I Figur 5 har jag enbart extraherat de segment som INA identifierat som brus från Socialdemokraternas kongress 1969. Det rör sig här om att förflytta perspektivet till ett mer granulärt skalsteg. För att kunna estimer variationen i innehållet används programmet Edyson, som är ett human-in-the-loop-verktyg framtaget vid KTH.³⁴ Programmet bearbetar ljuddata genom att dela upp det i korta segment som sedan ordnas efter likhet. Resultat är ett kluster som representerar, i grova drag, de huvudsakliga beståndsdelarna av soniska innehållet.

Fig. 5: Klustervisualisering av ljuddata inom kategorin "Noise". Varje nod representerar en sekund av ljud, och dess plats i klustret bestäms genom likhetsförhållandet till övriga noder. Färgkodningen korresponderar mot ljudtyper vilka identifierats manuellt. Resultaten är framtagna med hjälp av ljudanalysverktyget Edyson.

Det ovanstående klustret representerar alltså de olika element som klumpats ihop som brus. Det olika områden som uppstår är en indikation på att kategorin gömmer flera typer av ljud. Fördelen med ett human-in-the-loop-verktyg, likt Edyson, är att datorbaserad och mänsklig tolkning sammanflätas. I detta sammanhang möjliggör det att forskaren kan identifiera liknande element i kluster genom mänskligt lyssnande. Här sker alltså en förskjutning från en kvantifierad analys till en metod baserad på mänsklig perception, förstärkt genom automatiserad sortering. Jag har kunnat identifiera fyra tydliga ljudgrupper inom kategorin brus. Den rödmarkerade klustret till höger utgör en samling klubbslag. Detta är kanske mindre överraskande då klubban regelbundet användes för att markera beslutsfattande. Det lilla blå klustret består av vad som bäst kan identifieras som glasklirr. Detta pekar mot ett av de avseendena av materialet som inte framkommer lika väl i textliga protokoll; partikongressen var också en plats för att skåla och socialisera.

Det gröna, största klustret består av applåder. Det är en mindre överraskande upptäckt, men det bekräftar applådernas återkommande och centrala roll i mötet. Tidigare forskning inom ramarna för konversationsanalys har visat på applådens funktion som drivande inom genren för politisk kommunikation, där talaren själv ofta föranleder applåder genom olika retoriska knep.³⁵ Den höga förekomsten av applåder kan exemplifieras genom att studera Palmes andra, längre tal i detalj. Den följande visualiseringen visar ljudet av Palmes tal, där de röda områdena är markerade i röd. Det är värt att notera den regelbundna, nästan rytmiska förekomsten.

Fig. 6: Ljudinnehållet i Palmes tal, färgkodat efter innehållstyp. Blåa områden är tal, rödmarkerade områden korresponderar mot applåder och det gula segment är skratt. Resultaten har framtagits med ljuduppmärkningsverktyget INA.

Det stora gula området precis i inledningen består av en annan form av respons; skratt. Skratt är möjligtvis också en komponent som i mindre utsträckning uppmärksammats i protokolltexterna. Men det är inte bara Palme som väcker till skratt. I klustergrafan i Figur 5 representerar det näst största, gula, klustret skratt. Det skrattas helt enkelt en hel del på mötena. Just denna skrattsalva är inte desto mindre intressant för artikeln då demonstrerar en av de ovanstående observationerna. Palme inleder detta tal med skämt som är orienterat kring just tidsfaktorns överhängande hot: ”Det kanske är en liten överdrift att säga att det blir några ord... det blir rätt många. När nu Gunnar Sträng inte ville ställa upp och bli partiordförande så skall han i alla fall få uthärda ett anförande som nästan är lika långt som om hade hållit det alldeles själv”.³⁶ Den dynamiska tidsaspekten återkommer alltså som del av diskursen, i skämten och strategierna.

Komparativa perspektiv på ljudande innehåll

För att kunna dra mer generella slutsatser om formen hos kongressmötena blir det nödvändigt att lyssna bortom SAPs ljudinspelningar. Här utgör partikongresser hållna av Socialdemokratins utomstående grupper ett intressant material. Detta mer omfattande skalsteg som uppnås genom att studera material från politiskt närbesläktade grupper, kan i sin tur ge förståelse för de aspekter som utmärkt SAP kongresser. I de följande graferna jämförs data över tid från SAP med inspelningar från partikongresser hos Socialdemokratiska kvinnoförbundet (SK), Sveriges kristna socialdemokraters förbund, även kallat Broderskapsrörelse (BR), samt Kommunisterna (K). Figur 7 baseras på mätningar av könsrepresentation gjord av genom INA.

Ljudinnehåll

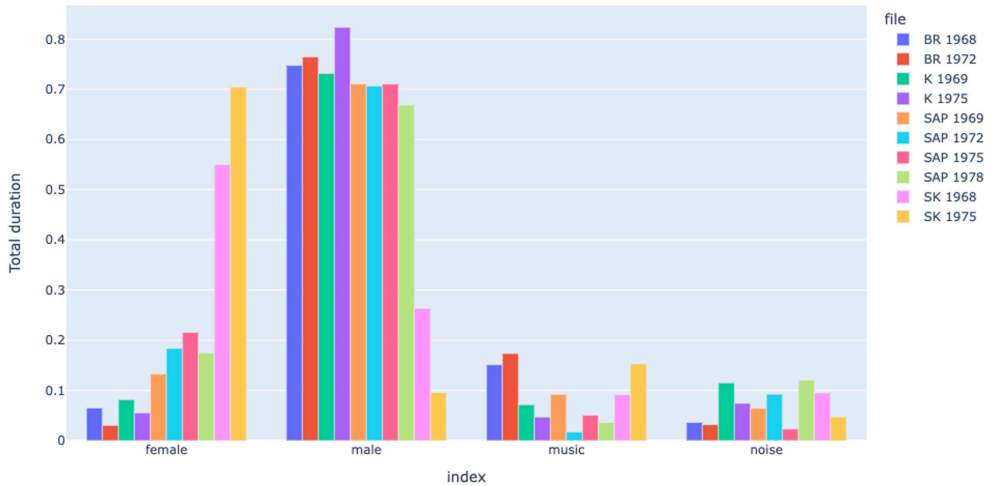

Fig. 7: Komparativt stapeldiagram över det ljudande innehållet, färgkodad efter kongress. Resultaten har framtagits med ljuduppmärkningsverktyget INA.

Diagrammet visar flera intressanta komparativa linjer. Om vi inledningsvis förhåller oss till könsuppdelning framstår några resultat värda att notera. Att Socialdemokratiska kvinnoförbundet uppvisar så höga nivåer av kvinnligt tal är förväntat. Förbundet utgjorde en samlingsplats för kvinnor som ville ta del av arbetarrörelsens offentliga rum. Historieskrivningen kring frågan har visat på att könsrepresentation inom socialdemokratin förändrades drastiskt under 70-talet. För att återvända till Freidenvall, heter det till exempel i hennes kritiska studie av representation i svensk politik, att siffrorna från 1970 och framåt kan tolkas som en ”fantastisk framgångshistoria som saknar motstycke i ett internationellt perspektiv”.³⁷ Andra författare har understrukt denna vändning vid 70-talets början genom att räkna antalet bidrag från kvinnor under kongressen.³⁸

Det min studie huvudsakligen kan bidra till här är en förståelse för, inte bara hur många kvinnor som talade, utan hur mycket av den totala talar tiden de upptog. Från datan framgår att det över decenniet sker en successiv ökning i kvinnlig representation på SAPs kongresser, anmärkningsvärt nog också utan att den manliga representationen tycks minska. Detta är intressant, då det belyser representationsfrågans mångfacetterade karaktär – att ha fler kvinnliga talare betyder inte nödvändigtvis att män pratar kortare tid. Inte desto mindre verkar kvinnor ges mer talutrymme under perioden. Från 1968 till 1975 växer den totala mängden kvinnligt tal från 13 till 21 procent. Detta sker parallellt med att den

Fig. 8: Sjunget och spelat framträdande vid partikongress. Bilder hämtade från filmdokumentation av Sveriges socialdemokratiska arbetarepartis 24:e kongress, 1969. Materialet finns bevarat på Kungliga biblioteket.

kvinnliga representationen ökar och den manliga drastiskt minskar inom Socialdemokratiska kvinnoförbundets kongresser, en utveckling som kan sättas i relation till en större samhällsmässig förändring vilken bidrog till att kvinnor i högre grad kunna delta i de politiska rummen. Gunnel Karlsson har visat att kvinnor innan 1970 i stort utestängdes från politikens arenor som ett resultat av att de saknade inkomst eller var bundna till hemarbete.³⁹ Noterbart är dock att tendensen inte är genomgående för samtliga partier. Under samma epok minskar den kvinnliga representationen i såväl Broderskapsrörelsen som hos Kommunisterna. Utvecklingen mot en jämnare könsfördelning av talartid är alltså inte en aspekt av kongressens som utvecklats homogent.

Det sker andra formmässiga förändringar över tiden. Det är tydligt att SAP inte var den enda kongressen som inkorporerade musikaliska element. Musiken tycks snarare vara ett stående inslag i kongressmötena. Resultaten pekar mot att socialdemokraterna snarare involverande mindre mängd musik än de övriga grupperna. Genom att lyssna tillbaka på det nu annoterade materialet går det att identifiera åtminstone två olika arter av musikaliskt innehåll. Delvis förekommer framträdanden som på bilden ovan. Musiker och sångare spelar för en kongresspublik som konsumerar innehållet. Bland de kvarvarade anteckningar från kongressinnehållet går det att identifiera gästspel från bland annat den mycket populära andliga sångaren Jan Sparring. Men det förekommer också andra former av musikorienterade aktiviteter. Ett överraskande inslag som går att upptäcka med hjälp av annoteringen är förekomsten av förinspelad musik. Under Socialdemokratiska kvinnoförbundets kongress 1968 hålls ett tal om offren från den pågående grekiska militärkuppen, till tonerna av grekisk

folkmusik. Vid ett annat tillfälle läser en deltagare en dödsruna till tonerna av smäktande stråkmusik. Musikforskaren Christopher Small introducerade under slutet av 1990-talet det inflytelserika begreppet ”musikande”, som ett sätt att visa på att musikalisk aktivitet äger rum inom ett brett spektrum av aktiv och passivt deltagande.⁴⁰ Om uppträdandena innebar ett exempel på det senare rymmer kongressen också mer aktiva former av musikande. Att sjunga tillsammans var en vanlig företeelse på mötena. Socialdemokraternas rit att sjunga Internationalen som avslutning var långt ifrån den enda köraktiviteten. På Socialdemokratiska kvinnoförbundets möten sjöngs exempelvis ofta kampsånger.

Den exceptionellt högsta förekomsten av musik återfinns på Broderskapsrörelsen kongresser. Här varvas diskussionerna med psalmer, både med och utan instrumentalt ackompanjement. Musikens generella roll för arbetarrörelsen har tidigare beskrivits i Stefan Bohmans arbeten. Bohman beskriver hur arbetarrörelsen både skapat sin egen musik, och integrerat populära låtar i sin repertoar.⁴¹ Denna beskrivning gör dock inte rättvisa till den högst mångsida roll som musiken förefaller ha på kongresserna. Under 1978 års kongress figurerar till exempel är ett längre träningspass till musik. Till ett förinspelat rytmiskt ackompanjement leder en kvinna kongressdeltagarna genom fysiska övningar. Det kan tyckas ögonsbrynshöjande, men kongresserna pågick i dagar, och det fanns säkert behov av fysisk aktivitet. Inte desto mindre visar det på hur musiken genomsyrat mötena på allehanda sätt. Den är varken begränsad till politisk arbetarsång, eller det smörjmedel som beskrivits i tidigare forskning. Även här visar resultaten på heterogenitet mellan partigrupperna. Det är ytterligare ett tecken på hur dessa arenor måste förstås som historiskt varierande företeelser.

Komparativa perspektiv på rytmiskt innehåll

För att slutligen utforska dessa formaspekter med avseende på själva ordningen, eller ”arbetsformen” för kongressen, är det passande att göra cirkelslut och återvända till frågan om tid. För att skala upp materialet presenteras i Figur 9 talarlängden från Broderskapsrörelsen, Socialdemokratiska kvinnoförbundet, Kommunisterna och Socialdemokratiska arbetarpartiet respektive kongresser under 1975.

De fyra kurvorna demonstrerar initialt en viss likhet. Den sluttande trappan känns igen från SAPs konferens 1969. I fallen Broderskapsrörelsen och SK är tendensen ännu tydligare. Korta talinsatser, upp till tio sekunder, utgör den absoluta merparten av observationerna, följt av en succesiv nedgång och några enstaka utstickande längder. Observationerna från Kommunisternas kongress utmärker sig vagt, om än intressant.

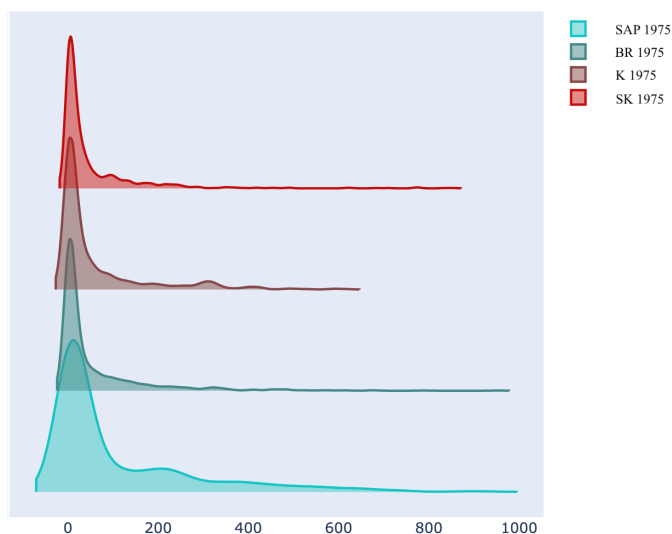
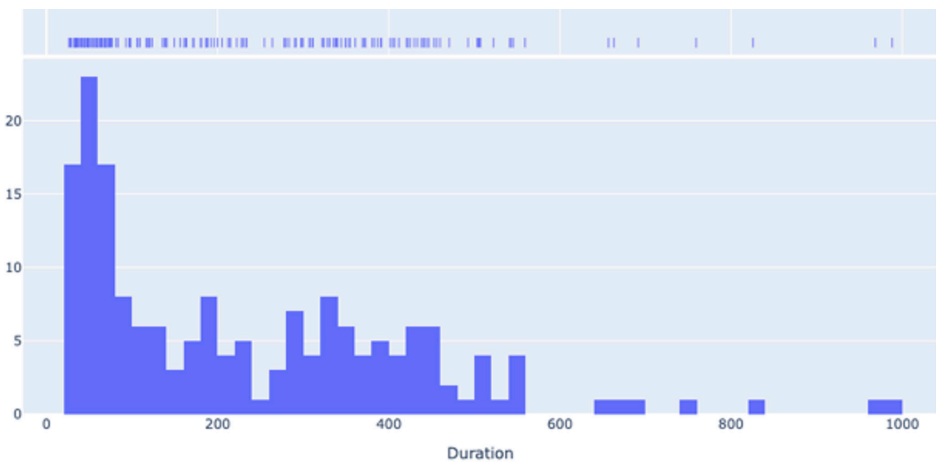
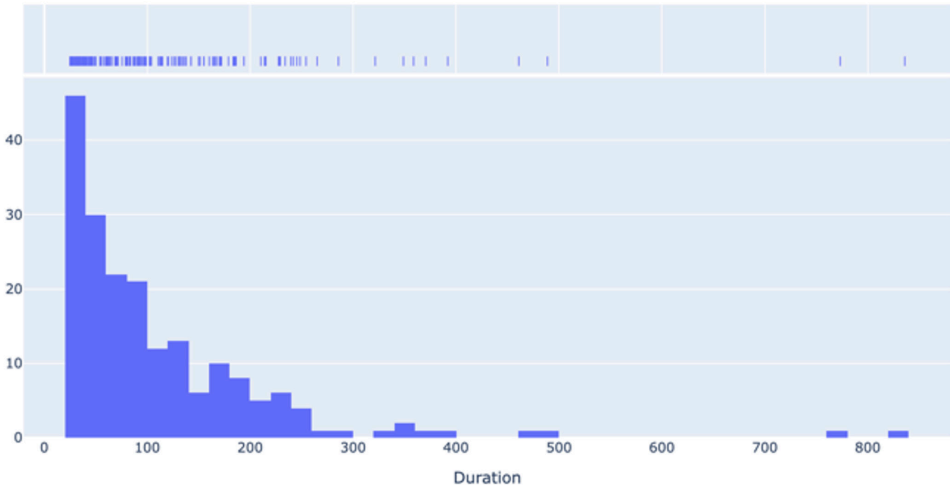

Fig. 9: Genomsnittlig tallängdsfördelningen från kongresser 1975, komparativt presenterat. Från ovan: Socialdemokratiska kvinnoförbundet, Kommunisterna, Broderskapsrörelsen och Socialdemokratiska arbetarpartiet. Notera den jämnare distribution i materialet från SAP. Tallängder har märkts upp automatiskt med pyannotate-audio.

Datan demonstrerar en ökad mängd observationer vid längden runt 300 sekunder. Detta är en indikation på att de längre talinsatserna centraliserats kring en femminutersgräns. Samma tendens går att urskilja från SAPs möte 1975, om än här runt något kortare tallängd. Dessa resultat kan vara en första indikation på en utveckling mot ett mer reglerat tidssystem. Denna historiska utveckling kan studeras mer i detalj genom att demonstrera det totala antalet observationer i enbart SAPs möten. Figur 10 visar talängderna från 1968, till vänster, jämfört mot 1978.

Här framkommer tendensen tydligt. Under decenniet har tallängden gått från en stor variation med fallande förekomst i direkt relation till längd, till att konstitueras av jämna förekomstantal vid bestämda tidslängder. Detta är ett tecken på en mer övergripande formmässig förändring. Under 1978 års kongress lägger Olof Palme själv fram ett förslag om att tidsstadgarna skall formuleras tydligare, och mycket riktigt återfinns i protokollen därefter en mer specifik lista med anvisningar för olika taltypers tidsomfång. Anvisningar har nu vuxit från en mening, till längden av en hel paragraf.⁴² Denna sena adaptation av tidsplanering är inte minst intressant ur historiskt perspektiv. Tidsbegränsningar och stoppklockor har en egen historia. Redan på 1600-talet uppfann Samuel Watson det första mekaniska stoppuret med utgångspunkten att mäta tiden i medi-

Fig. 10: Totala fördelningen av tallängder från Socialdemokratiska arbetarpartiet kongress 1968 till vänster, respektive 1978 till höger. Tallängder har märkts upp automatiskt med pyannote-audio.

cinskt syfte. Under den succesiva industrialiseringen under 1700- och 1800-talet klockades allt fler samhällliga och kulturella företeelser. Inom den sociologiska forskningen har området "time discipline" visat på hur det mesta ifrån arbetspass till sport succesivt blivit objekt för tidmätning.⁴³

Även det politiska samtalet påverkades av denna tendens. 1867 publicerade militärofficer Henry Martin Robert ett regelverk för effektiviseringen av regeringsdialog. Robert såg en vikt i att organisera det politiska mötet genom att föra in standardiserade talordningar och vokabulär. I

verket pekas också just den tidsliga dimension ut som en faktor som behöver regleras i detalj. ”Robert’s Rules of Order” kom att bli mycket inflytelserik inom amerikansk kontext och används än till denna dag som referens för diverse politiska mötesformer.⁴⁴ I skenet av detta är det intressant att notera det oregelbundna tidsarrangemang som tycks ha präglat den svenska arbetarrörelsens kongresser under 60- och 70-talet. Snarare är det möjligt att finna ett visst släktskap till det brittiska filibuster-fenomenet.⁴⁵ Inom det brittiska politiska systemet finns det en etablerad tradition av att använda luckor i tidsorganisationen i strategiskt syfte. Den svenska kongressdebatten verkar rymma samma friheter, vilka bejaktas, om än till betydligt mildare grad. Det finns inte ännu något komparativt material att jämföra dessa resultat med, så det går inte att säga om tillvägagångssättet var anmärkningsvärt i ett internationellt perspektiv. Utvecklingen kan samtidigt betraktas i ljuset av ett växande svenskt intresse för mötesplanering. Under 1970-talets slut publicerades flera svenska texter som behandlade olika typer av mötesformer. Böcker likt Björn Forseths *Ordet är fritt! Liten handbok i mötesteknik* och *Mötet – spar tid och ökar utbytet* av Bert Auger är goda exempel på ett växande intresse för konsten att bedriva effektiva möten.⁴⁶

Det kan noteras att människorna i materialet tycks lagt märke till de fria tidsramarnas ambivalenta innebörd. Det innebar en frihet för varje enskild deltagare att själv bedöma idéerna och argumentens värde i tid. Tiden kostade. Som kongressordföranden för Kvinnoföreningen uttrycker det i begynnelsen av 1968 års kongress, ”beroende på hur lång tid vi tar på oss att säga våra meningar kanske vi kan komma hem till våra familjer och barn”.⁴⁷ Även om friheten innebar en möjlighet, skall det inte glömmas bort att kongresserna ägde rum på deltagarnas fritid. Vissa kongresser pågick i dagar, och krävde långa resor. De pågick allt medan vardagen rullade på, medan ”familj och barn” väntade. Att estimeras tid blev viktigt, men att teckna den fulla historien kring dessa beslut ligger utanför ramarna för denna artikel. Här har målsättningen varit att visa på hur denna arenas ”arbetsform” kan studeras genom att analysera själva ljuddata. De bevarade signalerna möjliggör ny kunskap om den politiska idéutbytet förutsättningar. De låter oss höra hur partikongressen haft en föränderlig historia, full av upprördhet, skratt och musik.

Slutord

By starting here, with the solidity of technological objects and the material practices of those who designed, built, and used them, we can begin to recover the sounds that have long since melted into air. Along with those sounds, we can recover more fully our past.⁴⁸

Fig. 11: Allsång var en viktig del av partikongressen, även på de större SAP mötena. Bilder hämtade från filmdokumentation av Sveriges socialdemokratiska arbetarepartis 24:e kongress, 1969. Materialet finns bevarat på Kungliga biblioteket.

Så avslutar Emily Thompson inledningen till sin pionjärforskning i det modernas ljudlandskap från 2002. Hennes bidrag befinner sig i skärningspunkten mellan ljudets historia och digital humaniora. Det är ett verk som är lika präglad av det internationellt framväxande intresset för det förflutnas ljud, som av den digitala teknikens influens inom humanistisk forskning. Hennes arbete är inte bara ett resultat av de rådande tekniska förutsättningarna. Det byggde på en insikt om att digitalt medierade ljud innebar nya epistemologiska förutsättningar för historieförståelsen. Tyvärr möttes Thompsons uppmaning till historiker att börja ”lyssna” på det förflutna på många håll av döva öron.⁴⁹ Än idag är bruket av digital ljuddata en högst underförstådd och outnyttjad materialkategori inom historieämnena. Förhoppningsvis kan denna artikel utgöra ett bidrag till fältet.

Att studera det faktiska ljudet, vid sidan av vad som sägs, ger en möjlighet att navigera bland dess innehåll, såväl som att skapa en förståelse för dess form. De korta anvisningar som inryms under paragrafen ”kongressens arbetsform” kan få dessa mötena att framstå som en tidlös och homogen arena för politiskt utbyte. Inte desto mindre har resultaten visat på att finns det samexisterande variationer inom samma politiska rörelse, samt att formen, med dess såväl skrivna som oskrivna regler, utvecklas över tid.

Detta har varit möjligt genom att upprätthålla ett flexibelt förhållande till studieobjekt, där flertalet skalsteg kan ställas motvarandra. Mitt arbete kan på så sätt förhoppningsvis uppmuntra till vidare historiemetodologiska skalövningar, för att bättre kunna förstå det ljudande förflutna. Resultaten som här framkommit har bland annat visat på musikens varierande men centrala roll på kongresserna, där Broderskapsrörelsen visat den högsta musikförekomsten. De många olika musikorienterade aktiviteterna har kunnat identifieras och studeras i detalj tack vare den automatiserade annoteringen. Samma metod har möjliggjort studiet av brus, eller svåridentifierat ljud, vilket har kunnat visa på närvaron av skratt och applåder. Annotering har också fördelen att blottlägga mer rudimentära strukturella aspekter. Även om socialdemokratiens könsrepresentation har avhandlats historiskt så har dessa studier varit begränsade till att räkna huvuden. Ljudanalysen ger en mer detaljrik förståelse för könsrepresentationens historia, genom att ge fingervisningar om den faktiska talarlängden.

Analysen av talarlängd har också riktat uppmärksamhet mot den historiskt underutforskade frågan rörande tidsplanering. Den utvecklingen som framträder vid mätning av decenniets olika kongresser tyder på att tidsomfånget har blivit mer standardiserat. Under detta relativt korta tidsspänn på tio år är det möjligt att bevittna en tydlig förändring, både i genomförande och i anvisningar. Den förskjutning som går att notera genom att studera protokollens texter allena hade dock sannolikt inte varit anmärkningsvärd. Tillväxten av några meningar till tidsanvisningsavsnittet framstår mer som en detalj i protokollens utveckling, men genom att mäta tiden i det talade materialet blir det uppenbart att det rör sig om en essentiell formfråga. Detta ämne kräver vidare forskning för att sättas i kontext. Den politiska mötesformens tidliga aspekter är dock, som tidigare forskning pekat på, underutforskad.⁵⁰ Det är inte desto mindre en betydelsefull aspekt för förutsättningen för kommunikation och idéutbyte. Tiden stod på spel, och det aktualiserar frågan om hur mycket tid en idé är värd. Genom dessa bidrag ämnar artikeln ge ett bidrag till arbetarrörelsens historia och samtidigt gestalta några metodologiska möjligheter hos ljuddata. Det är först i gränslandet mellan dessa två ämnen som det blir möjligt att skönja den politiska historiens ljudande förutsättningar.

Noter

1. För mer om partikongressens historiska betydelse för arbetarrörelsen, se exempelvis: Kjell Östberg: *Byråkrati och reformism. En studie av svensk socialdemokratis politiska och sociala integrering fram till första världskriget* (Lund, 1990).

2. Några exempel på forskning som i hög grad förlitar sig på protokollen; Diane

- Sainsbury: "Party feminism, state feminism and women's representation in Sweden", i Joni Lovenduski (red.): *State feminism and political representation* (Cambridge, 2005), 195–215; Jens Ljungren: *Den uppskjutna vreden* (Lund, 2016).
3. Tore Frängsmyr: "Johan Nordström och lärdomshistoriens födelse. Högtidsföreläsning vid Lärdomshistoriska samfundets 75-årsjubileum, hållet den 3 mars 2008, Uppsala universitet, sal X" i *Lychnos* (2008), 269–279.
  4. Johan Nordström: *Om ide- och lärdomshistoria. Installationsföreläsning den 4 mars 1933* (Uppsala, 1968), 21–29.
  5. Se "kontextualisera" i Svante Nordin: *Varför idéhistoria? En ämnesintroduktion för nya studenter* (Lund, 2011), och Henrik Björck och Nils Andersson: *Idéhistoria i tiden. Perspektiv på ämnets identitet under sjuttiofem år* (Stockholm, 2008).
  6. Staffan Bergwik, Linn Holmberg & Karin Dirke (red.): *Konsten att kontextualisera. Om historisk förståelse och meningsskapande* (Stockholm, 2022).
  7. Johan Östling: "Vad är kunskaphistoria", i *Historisk Tidskrift* 135:1 (2015), 109–119.
  8. Se sektion "Arbetsform", i exempelvis *Socialdemokraternas 24:e partikongress: 9–14 juni, 1968: arbetsordning, dagordning, deltagarförteckning* (Stockholm, 1968).
  9. Friedrich Kittler: *Gramophone – Film – Typewriter* (Stanford, 1999), 5.
  10. Denna tolkning av Kittlers projekt är blandat annat representerad av forskare likt Sybille Krämer: "The cultural techniques of time axis manipulation. On Friedrich Kittler's conception of media" i *Theory, Culture & Society*, 23:7–8 (2006), 93–109.
  11. För en introduktion till pulskodmodulering, se: Stanley Lipshitz, John Vanderkooy: "Pulse-Code Modulation. An Overview" i *Audio Eng. Soc* 52:3 (2004), 200–215.
  12. Geoffrey Little: "We Are All Digital Humanists Now", *The Journal of Academic Librarianship* 37:4 (Ann Arbor, 2011), 352–354.
  13. Tanya Clement och Liz Fischer: "Audiated annotation from the Middle Ages to the open web" i *Digital Humanities Quarterly* 15:1 (2021).
  14. Ibid.
  15. Viktoria Tkaczyk: "Archival traces of applied research. Language planning and psychotechnics in interwar Germany" i *Technology and Culture* 60:2 (Chicago, 2019), 64–95.
  16. För ett mer ingående resonemang om det digitala ljudets medieringsformer, se Aden Evans: *Sound ideas. music, machines and experience* (Minneapolis, 2005).
  17. Franco Moretti: "Conjectures on world literature" i *New Left Review* 1:1 (2000).
  18. Moretti, 2000, 57.
  19. N. Katherine Hayles: *How we think. Digital Media and Contemporary Technogenesis* (Chicago, 2012).
  20. Se exempelvis, Donna Haraway: "Situated Knowledges. The science question in feminism and the privilege of partial perspective" i *Feminist Studies* 14:3 (1988), 575–99, och Joshua DiCaglio: *Scale Theory* (Minnesota, 2021).
  21. Se exempelvis, Jo Anguori och Lorenza Mondada: "Meetings" i *The Routledge handbook of language and politics* (Routledge, 2017) 467–484, och Emilie l'Hôte och Camille Debras: "Framing, metaphor and dialogue. A multimodal approach to party conference speeches" i *Metaphor and the social world* 5:2 (2015), 177–204.
  22. David Tibblin: "Att bevara ljud" (hämtad 2022-04-04): <https://temaarkiv.se/att-bevara-ljud/>.
  23. "SAP-kongressen", filmdokumentation från Socialdemokraternas partikongress i Stockholms Folkets Hus den 28 september–4 oktober 1969, Kungliga biblioteket.

24. Hervé Bredin och Antoine Laurent: "End-to-end speaker segmentation for overlap-aware resegmentation" i *Proc. Interspeech* 2021 (Brno, 2021).
25. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, *Socialdemokraternas 38:e ordinarie partikongress: 29 – 31 maj 2015* (Stockholm, 1969), 8.
26. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, *Socialdemokraternas 24:e partikongress: 28 sept–4 okt 1969: arbetsordning, dagordning, deltagarförteckning* (Stockholm, 1969), 37.
27. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti [SAP], extra partikongress 1967 (ljudupptagning).
28. Se exempelvis Björn Horgby: *Egensinne och skötsamhet. Arbetarkulturen i Norrköping 1850–1940*, (Stockholm, 199), Ronny Ambjörnsson: *Den skötsamme arbetaren. Idéer och ideal i ett norrländskt sågverksamhälle 1880–1930* (Stockholm, 1988). För en mer kritisk bild, se Stefan Nyzell: "Arbetarkultur i brytningstid: reflektioner kring kulturhistorien, den nya kulturhistorien och historien bortom den nya kulturhistorien i den svenska arbetarhistoriska forskningen" i *Scandia* 73:1 (2007), 79–94.
29. MeMAD, (hämtad 2022-04-04), <https://memad.eu/about/>.
30. Se exempelvis kapitel 4 i Lenita Freidenvall: *Vägen till Varannan damernas om kvinnorepresentation, kvotering och kandidaturval i svensk politik 1970–2002* (Enskede, 2008).
31. Ibid, 6.
32. Elisabeth Hilscher: "Antonio Salieri und die Feste des Wiener Kongresses", i *Römische Historische Mitteilungen* (Wien, 2016), 267–278.
33. Stefan Bohman: *Arbetarkultur och kultiverade arbetare. En studie av arbetarrörelsens musik* (Arlöv, 1985).
34. För mer om human-in-the-loop som metod, se: Xingjiao Wu, Luwei Xiao, Yixuan Sun, Junhang Zhang, Tianlong Ma och Liang He: "A survey of human-in-the-loop for machine learning" i *Future Generation Computer Systems*, 135:1 (2022), 364–381,
35. John Heritage och David Greatbatch: "Generating Applause. A study of rhetoric and response at party political conferences" i *American Journal of Sociology* 92:1 (1986), 117.
36. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti [SAP], extra partikongress 1967 (ljudupptagning).
37. Freidenvall, 2008, 249.
38. Sainsbury, 2005.
39. Gunnel Karlsson: *Från broderskap till systerskap* (Lund, 1996), 126.
40. Christopher Small: *Musicking. The meanings of performing and listening* (Middle-town, 1998).
41. Bohman, 1985, 15.
42. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, *Kongressbok. Arbetsordning, dagordning, deltagarförteckning: 27:e partikongressen 23 september – 1 oktober 1978* (Stockholm, 1978), 44.
43. För en vidare diskussion kring tidmätningens historia, se exempelvis: Jonathan Marineau: *Time, capitalism and alienation* (Leiden, 2015), och Edward P. Thompson: "Time, work-discipline, and industrial capitalism" i *Past and Present* 38:1(1967), 56–97.
44. Henry M. Robert III: *Robert's rules of order newly revised* (Massachusetts, 2000).
45. För mer om filibustering, se: Gregory Koger: *Filibustering. A political history of obstruction in the house and senate* (Oxford, 2010).
46. Björn Forseth: *Ordet är fritt! Liten handbok i mötesteknik* (Stockholm, 1977) och Bert Auger: *Mötet – spar tid och ökar utbytet* (Stockholm, 1979).

47. Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbunds kongress 1968 (ljudupptagning).
48. Emily Ann Thompson: *The soundscape of modernity. Architectural acoustics and the culture of listening in America, 1900–1933* (Cambridge, 2002), 12.
49. För detta argument, se exempelvis: Jonathan Sterne: ”Audio in Digital Humanities Authorship. A Roadmap (version 0.5)” i *Super Bon!* (2011).
50. Anguori & Mondada, 2017, 470.